

Amerika'nın Hâlâ Çin İle Soğuk Savaş Yürütme Kapasitesi Var mı?

Çin Devlet Başkanı Şi Cinping'in, Amerika Başkanı Trump'ın geçtiğimiz Mayıs ayında Çin'e yaptığı ziyarete karşılık olarak 24/9/2026 Perşembe günü Amerika'ya ulaşması planlanıyor ve ziyaret, sahnenin merkezinde aynı sorunun yer aldığı bir anda gerçekleşiyor; iki ülke arasındaki ilişkinin hangi türü sahnenin merkezinde olacak?

ABD açısından tercih edilen cevap sürekli olarak netliğini korumaya devam ediyor; yani cevap, iki ülke arasında silahlı bir çatışmaya dönüşmeyen, aksine ABD'nin Sovyetler Birliği ile kırk yıl boyunca yürüttüğü gibi ittifaklara düzenli bir rekabet şeklinde devam eden soğuk savaşta yatmaktadır. Yani çevreleme için çatışma, ittifaklarla kuşatma, teknolojik mahrumiyet ve daha zayıf bir ekonomi çökene kadar uygulanan sürekli bir baskı gibi. Bu, Amerikalıların çok iyi bildiği bir kalıptır; görüşüne göre Amerikan karar alma mekanizmasının büyük bir kısmı, bu kez Moskova'nın eski koltuğundaki Pekin'le birlikte bu mekanizmayı yeniden canlandırmak için can atıyor.

Amerika tarafında bu fikre yönelik bir tür tarihî özlem vardır. Zira Amerikan anlatısında Soğuk Savaş, üstün bir başarıyla kazanılmıştır. 1962'deki Küba Füze Krizi'nin eşiğinden başlayarak, on yıllarca süren çatışma ve titizlikle hesaplanmış silahlanma yarışı boyunca, Amerika askeri harcamalar, uzayın askeri hale getirilmesi, ittifaklar ve inatçı bir rakibe karşı gösterdiği sabır konusunda üstünlük sağlamıştır; bu rakip ise Gorbaçov döneminde sahadan çekilip, gözlemcileri hayrete düşürecek bir hızla kendi kendini feshetmişti. Amerika'daki bazı stratejistlerin gözünde Çin, anlatının yalnızca ikinci bölümünden ibarettir; zira onlara göre Çin, aynı araçlarla ve aynı hedef doğrultusunda yönetilebilecek yükselen bir güçtür.

Ancak Çin bu çerçeveyi açıkça reddetmiştir; zira başta başkanları olmak üzere liderleri, Pekin'in seçmediği ve istemediği bir soğuk savaşa sürüklenmeyeceğini defalarca ve net bir şekilde ifade etmiştir. Şi, 13 Mayıs 2026'da Pekin'de Trump ile yaptığı görüşmeye, Çin ve Amerika'nın "Tukidides Tuzağı" olarak adlandırılan durumu aşması ve büyük devletler arasındaki ilişkiler için yeni bir model geliştirmesi gerektiğini belirterek başlamıştır. "Yeni model" ifadesi, onun konuşmasındaki can alıcı noktaydı. Zira o, eski modeli reddetmediği sürece yeni bir model çağrısında bulunamazdı. Burada eski modelden kastedilen, Sovyetler Birliği ile çatışma yıllarında egemen olan çevreleme mantığıdır.

Peki Washington neden Pekin'in hâlâ açıkça reddettiği aynı ilişkiyi kabul etmesi için ona baskı uygulayabileceğini düşünüyor? Bunun cevabı, Amerika'nın giderek daha fazla sahip olduğunu düşündüğü güçlü kozların birleşmesinde yatmaktadır. Zira Amerika, Çin'in BRICS grubu ve dolardan uzak kademeli ticaret mekanizmaları inşa etmek yoluyla petrodolar hegemonyasına karşı tüm ağırlığını koymasına rağmen, istismar edebileceği çeşitli zayıf noktalarının bulunduğunu düşünmektedir. Bu, görüşte Amerika'ya bir meydan

okuma olsa da, ancak Amerika bunu boşa çıkarmaya ve Çin'in yükselen gücünü çevrelemek için çalışmaya yönelik tüm güçlü motivasyonları oluşturmıştır. Çin, diğer sanayi güçlerinden daha çok, dünyanın hassas deniz koridorları üzerinden kesintisiz enerji ve mal akışına bağımlıdır. Ayrıca petrol fiyatlarındaki artıştan da şiddetle etkilenmektedir.

Burada Amerika, İran'la sürmekte olan savaşının Çin'le olan çatışmayı yönetmede kendisine fayda sağlayabileceğini düşünüyor. Zira savaş, küresel petrol ticaretinin yaklaşık %30'u gibi büyük bir kısmının geçtiği Hürmüz Boğazı'ndaki deniz ticaretini etkilemeye devam etmektedir; bu da sadece İran'ı etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda başta Çin ve Avrupa'nın büyük bir bölümü olmak üzere buradan geçen akışa en fazla bağımlı olan ekonomilerin üzerine de ağır bir yük bindirmektedir. Dolayısıyla her türlü kargaşa, dünya petrol fiyatlarının yükselmesine yol açmakta ve Çin'in İran ve Körfez'den yaptığı ithalatları boğan her önlem, Çin sanayisi ve ticaretine doğrudan bir maliyet yüklemektedir. Washington'daki stratejik bakış açısına göre bu koşullar, sürekli ekonomik baskı açısından daha önce Sovyetler Birliği'ni yıpratan koşullara benzemektedir. Zira bu, Pekin'i daha yumuşak bir tutuma, Dolara yönelik meydan okumasını hafifletmeye, küresel ticarete daha düşük bir konumu kabul etmeye ve uzun zamandır girmeyi reddettiği Amerika ile Soğuk Savaş senaryosundaki rolü üstlenmeye daha hazır hâle getirebilecek güçlü bir baskı aracıdır.

Ancak Çin Devlet Başkanı Şi, bu mantığın tam anlamıyla farkındadır; hatta belki de bunu dayatmaya ve bir koz olarak kullanmaya çalışanlardan çok daha iyi kavramış durumdadır. Zira Çin, Washington'ın belki de hafife aldığı bir hafızaya sahiptir. Çünkü Pekin, Sovyetler Birliği'nin çöküşüne tanıklık etmiş ve bu çöküşten kendi için dersler çıkarmıştır; bu derslerin başında da Sovyetler Birliği'nin kaldıramayacağı bir çatışmaya sürüklenmesi ve Gorbaçov'un tamamen çekilmeyi seçene kadar üzerine baskı uygulanması gelmektedir. Çin ise bu senaryoyu tekrarlamaya hiç hazır olmadığı gibi ulusal ruh hali de buna uygun değildir. Zira Sovyetler Birliği Washington'ın isteklerine ve gerilimi tırmandırmasına hızla tepki verirken, Çin sabır, temkin ve taahhütlerde yavaştan alma eğilimi göstermiştir; çünkü o, köklü bir tarihsel hafızaya, baskıya misliyle yanıt vermek yerine onu absorbe etme ve krizlerden mümkün olduğunca uzak durma eğilimine sahiptir.

Bu gerçeklik, büyük ölçüde Çin zihniyetini yansıtmaktadır. Çin'in dünyadaki hırsları, çoğu ölçütlere göre Amerika Birleşik Devletleri veya Rusya'nın hırslarından daha az hegemoniktir. Zira onun içgüdüğü, tıpkı kendi geleneksel dövüş sanatlarında olduğu gibi, saldırıya karşı savunmayı, güçle çarpışmak yerine gücün yönünü değiştirmeyi tercih etmektedir. Ayrıca Çin, savaşa karşı ticareti, çatışmaya karşı ticari alışverişi ve dramatik biçimde ele geçirmek yerine mevzilerin yavaş yavaş biriktirilmesini tercih etmektedir. Dolayısıyla bu model, üstünlük, militarizm ve keskin bir hegemonya arayışı üzerine kurulu Amerikan stratejik kültürüyle özünde çelişmektedir. Nitekim iki güç sadece rekabet etmekle kalmayıp; farklı kurallarla ve farklı hedeflere doğru iki farklı oyun oynamaktadır.

Bu da, Şi'nin Washington ziyaretinin yanıtlanmayacağı, ancak daha da keskinleşecek olan sorunun gündemde kalmasını sağlamaktadır. ABD, İran'la olan savaşın uluslararası ticaret için giderek daralan bir boğaz, yüksek petrol fiyatı ve enerji ticaretinin boğulması şeklinde ortaya çıkan çeşitli etkilerinden yararlanarak, yükselen Atina'nın Sparta karşısındaki durumunda olduğu gibi Çin'in yükselen gücünü çevrelemeye yetecek kadar baskı uygulayabilir mi ve Amerika kendisi için, hegemonyasını sürdürmeye kararlı ve egemen güç olan Sparta'nın rolünü koruyabilir mi? Kısacası Çin'i, defalarca girmeyeceğini ilan ettiği Soğuk Savaş'a sürükleyebilir mi?

Pekin'in bahsi, Amerikan provokasyonunu geçersiz kılmak için ona karşılık vermesine gerek olmadığı yönündedir. Washington'ın bahsi ise, sürekli ve yoğun baskının her türlü cevabı değiştireceği yönündedir. Perşembe günkü karşılaşma ise, şu ana kadar ayırt edici özelliği, iki oyuncunun hangi oyunu oynadıkları konusunda bile anlaşılamadıkları bir çatışmanın sadece bir başka hamlesinden ibarettir.

Ancak iki milyarlık Müslüman ümmetini üzen ve endişeye sevk eden şey ise, Ebu Süfyan hakkında Bedir günü söylendiği gibi, onun da “Ne kervanda, ne de orduda!” olmasıdır! Nitekim küresel taraflar arasındaki oyunun kurallarını değiştirebilecek tek güç olan İslam ve Müslümanların gücü, hâlâ çatışma sahnesinde mevcut değildir. Zira bu güç olmadan dünya ne huzura ne barışa ne güvene ne de adalete kavuşacaktır.

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

“Andolsun biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik ve insanların adaleti yerine getirmeleri için beraberlerinde kitabı ve mizanı indirdik.”

[Hadid 25]

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Dr. Muhammed Ceylani